

Ο προσδιορισμός της εθνικής ταυτότητας μέσω του εθνικού ονόματος.

Η περίπτωση της *Ιστορίας της Βλαχίας* (Βιέννη, 1806)

Mihai Țirău

Το 1806 εκδόθηκε στη Βιέννη, στο τυπογραφείο του Γεωργίου Βενδότη¹ μια *Ιστορία της Βλαχίας, πολιτική και γεωγραφική από της αρχαιοτάτης αυτής καταστάσεως έως του 1774 έτους*. Όπως προέκυπτε από την προμετωπίδα το έργο κυκλοφόρησε «φιλοτίμω δαπάνη (...) των τιμιωτάτων και φιλογενών αυταδέλφων Τουνουσλή». Καθώς δεν υπήρχε όνομα συγγραφέως, το έργο αναφέρθηκε για πολλές δεκαετίες ως «Ιστορία των αδελφών Τουνουσλή». Το έργο δεν αφιερώνεται, κατά την διαδομένη συνήθεια της εποχής, ούτε σε κάποιον από τους ηγεμόνες των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών, ούτε στον αυτοκράτορα της Ρωσίας, γεγονός που οφείλεται πιθανώς και στις ταραχές που προκάλεσε ο νέος ρωσο-τουρκικός πόλεμος. Επίσης, από τον τόμο λείπει ο κατάλογος των συνδρομητών, απόδειξη ότι οι εκδότες θεωρούσαν το βιβλίο ως σίγουρη εμπορική επιτυχία και δεν χρειαζόταν η προπληρωμή των αντιτύπων του. Ήταν όντως ένα χρήσιμο έργο για το καλλιεργημένο κοινό των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών (και όχι μόνο), αν λαμβάνουμε υπ'όψιν το ότι έλειπε μια ιστορία του ρουμανικού χώρου σε έντυπη μορφή τόσο στη ρουμανική καθώς και στην ελληνική γλώσσα.

Η νεότερη ιστορική έρευνα, με ελάχιστες εξαιρέσεις, απέδωσε την *Ιστορία της Βλαχίας* στον λόγιο άρχοντα Μιχαήλ Καντακουζηνό, μέλος της

¹ Το τυπογραφείο του Βενδότη υπήρξε ένα από τα σημαντικότερα ελληνικά τυπογραφεία της Βιέννης και λειτούργησε μεταξύ 1791 και 1810. Cornelia Papacostea-Danielopolu, Lidia Demény, *Carte și tipar în societatea românească și sud-est europeană (Secolele XVII-XIX)*, Βουκουρέστι, 1985, σ. 217-218. Για τα ελληνικά τυπογραφεία της Βιέννης βλ. Πολυχρόνης Κ. Ενεπεκίδης, *Συμβολαί εις την ιστορίαν του ελληνικού τύπου και τυπογραφείων της Βιέννης*, Αθήνα 1965.

αριστοκρατικής οικογένειας των Καντακουζηνών που στο παρελθόν είχε δώσει ηγεμόνες αλλά και λογίους².

Ο Μιχαήλ Καντακουζηνός γεννήθηκε το 1723 και ήταν εξέχουσα προσωπικότητα της πολιτικής και πολιτιστικής ζωής της Βλαχίας. Κατείχε διάφορα αξιώματα, φτάνοντας ως το ανώτατο, εκείνο του μεγάλου μπάνου³.

Κατά τη διάρκεια του ρωσο-τουρκικού πολέμου του 1768-1774, ο Μιχαήλ Καντακουζηνός συνέταξε πολυάριθμα υπομνήματα προς τη ρωσική κυβέρνηση με αίτημα την απελευθέρωση των Ηγεμονιών από την οθωμανική κυριαρχία⁴. Μετά τη λήξη του πολέμου, ο Καντακουζηνός εγκαταστάθηκε οριστικά στη Ρωσία, όπου έγινε τιμητικά υψηλόβαθμος αξιωματικός του αυτοκρατορικού στρατού. Πέθανε πιθανώς κατά το 1790-1793⁵. Ο μπάνος Μιχαήλ συνέταξε στη ρουμανική γλώσσα μια *Γενεαλογία των Καντακουζηνών*, στην οποία εγκωμιάζει την οικογένειά του ενώ δεν μπορεί να αποφύγει ορισμένες υπερβολές.

Η ιδιότητα του Καντακουζηνού, ο οποίος υπήρχε «φυγάς» στη Ρωσία εξηγεί και την απόκρυψη του ονόματός του κατά την δημοσίευση της *Ιστορίας*

² Η οικογένειά του είχε εγκατασταθεί στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες ήδη στα τέλη του δεκάτου έκτου αιώνα και αποτελούσε ένα κλάδο της περιώνυμης οικογένειας των Καντακουζηνών, με πρόγονο τον Μιχαήλ (ο οποίος εκτελέστηκε με εντολή του σουλτάνου το 1578), εξέχουσα μορφή της ελληνικής αριστοκρατίας στην Οθωμανική αυτοκρατορία¹. Οι Καντακουζινοί της Βλαχίας υποστήριζαν την άμεση καταγωγή τους από την ομώνυμη βυζαντινή οικογένεια², χρησιμοποιώντας ως οικόσημο τον δικέφαλο αετό. Για τους Καντακουζινοί Βλ. Nicolae Iorga, *Despre Cantacuzini*, Βουκουρέστι, 1902. Στήβεν Ράνσιμαν, *Η Μεγάλη Εκκλησία εν αιχμαλωσία*, τόμος Β', Αθήνα 1979, σ. 382-385, 626. Nicolae Iorga, *Το Βυζάντιο μετά το Βυζάντιο*, Αθήνα 1985, σ. 119-125. Ion Mihai Cantacuzino, *O mie de ani în Balcani. O cronică a Cantacuzinilor în vârtoarea secolilor*, Βουκουρέστι, 1996.

³ Theodora Rădulescu „Sfătuful domnesc și alți mari dregători ai Țării Românești din secolul al XVIII-lea. Liste cronologice și curs honorum. I”, *Revista Arhivelor*, 49(1972), σ. 114, 116, 118. Λεπτομέρειες για τη ζωή και τη δράση του μπάνου Μιχαήλ Καντακουζηνού στον Ilie Corfus, «În legătură cu opera cronicarului Mihai Cantacuzino», *Revista Istorică Română*, XVI (1946), σ. 129-141.

⁴ Victor Papacostea, „La fondation de l' «Académie Greque» de Bucarest. Les origines de l'erreur de datation et sa pénétration dans l'historiographie”, *Civilizație românească și civilizație balcanică*, Βουκουρέστι, 1983, σ. 295.

⁵ *Ο. π.*, σ. 295.

της Βλαχίας. Κάθε αναφορά στο όνομα του θα δυσκόλευε την προώθηση του βιβλίου στις Ηγεμονίες και την Οθωμανική αυτοκρατορία.

Αν και υπήρχαν διαφορετικές απόψεις ως προς την πρωτότυπη γλώσσα στην οποία συντάχθηκε το έργο, είναι αδιαμφισβήτητο ότι ο Μιχαήλ Καντακουζηνός είχε και τη δυνατότητα, αλλά και τη μόρφωση να γράψει το κείμενο της *Ιστορίας* καθ'ευθείαν στα ελληνικά. Μια απόδειξη σε αυτή την κατεύθυνση είναι η ίδια η γλώσσα που χρησιμοποιείται στην *Ιστορία της Βλαχίας*, η οποία περιέχει αυξημένο αριθμό ρουμανικών λέξεων. Οι αδελφοί Τουνουσλή, που χρηματοδότησαν την έκδοση του έργου, δεν φαίνεται να έκαναν πολλές επεμβάσεις στο κείμενο του Καντακουζηνού, και μόνο σε δύο περιπτώσεις προσθέτουν υποσημειώσεις.

Εκτός από το ιστορικό του σκέλος, το έργο περιέχει και λεπτομερή γεωγραφική, διοικητική και οικονομική περιγραφή της Βλαχίας που το καθιστούσε πολύτιμο και για όσους αναζητούσαν πληροφορίες πρακτικού τύπου.

Το σημαντικότερο μέρος του έργου είναι όμως το ιστορικό, όπου εκφράζονται, και μάλιστα στην ελληνική γλώσσα, οι βασικές ιδέες σχετικά με τη ρωμαϊκή καταγωγή των Ρουμάνων.

Η *Ιστορία της Βλαχίας* εντάσσεται στην ευρύτερη προσπάθεια της διανόησης των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών για την «επανάκτηση» του αρχαίου παρελθόντος. Πολλά ιστορικά συγγράμματα των τελευταίων δεκαετιών του δεκάτου ογδόου και των αρχών του δεκάτου ενάτου αιώνα που ακολουθούν αυτήν την τάση συντάχθηκαν στην ελληνική γλώσσα.

Η «ανακάλυψη» της αρχαίας ιστορίας των Ρουμάνων αρχίζει με διευκρινήσεις σε ό,τι αφορά το εθνικό τους όνομα, καθώς και με τα ονόματα που χρησιμοποιούνταν για αυτούς σε άλλες γλώσσες.

Αυτή η διεκδίκηση ενός εθνικού ονόματος το οποίο να δηλώσει μια άμεση σχέση με την αρχαιότητα βρίσκει μέχρι έναν βαθμό έναν παραλληλισμό στην προσπάθεια των λογίων της εποχής να επιβάλλουν τον αρχαίο εθνικό

όνομα των Ελλήνων. Η μοναδική διαφορά ήταν ότι στη ρουμανική περίπτωση προτεινόταν η αντικατάσταση του όρου «Βλάχος», που χρησιμοποιείτο αποκλειστικά από τους ξένους με τον αντίστοιχο όρο «Ρουμούνος» ή «Ρωμάνος». Στην ελληνική γραμματεία το «Έλλην» αντικαθιστούσε σταδιακά το «Ρωμαίος» που είχε επιβληθεί ως εθνικό όνομα από την ύστερη αρχαιότητα.

Η *Ιστορία της Βλαχίας, πολιτική και γεωγραφική* αποτελεί μέρος μιας πλούσιας ιστοριογραφικής παράδοσης την οποία ορισμένοι ερευνητές ονόμασαν ελλήνο-ρουμανική⁶. Ελληνικά συγγράμματα που αναφέρονται στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες εμφανίζονται ακόμη από τον δέκατο έκτο αιώνα. Τις δύο πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα όμως αυτή η παράδοση καταλήγει με μεγάλες ιστορικές συνθέσεις στην ελληνική γλώσσα για τη Μολδαβία και τη Βλαχία όπως εκείνα του Δανιήλ Φιλιππίδη, και του Διονυσίου Φωτεινού. Το σύγγραμμα που μας απασχολεί είναι χρονολογικά το πρώτο έντυπο έργο αυτής της σειράς, εάν εξαιρέσουμε την ελληνική μετάφραση του έργου του στρατηγού Bauer που είχε εκδοθεί στο Βουκουρέστι το 1785 με τον τίτλο *Περιγραφή της Βλαχίας*.

Πρέπει όμως να παρατηρηθεί ότι η *Ιστορία* του Καντακουζηνού, παρ'όλο που δημοσιεύτηκε το 1806, γράφτηκε τις τελευταίες δεκαετίες του δεκάτου ογδόου αιώνα.

Το ζήτημα της καταγωγής των Ρουμάνων απασχόλησε την παλαιά ρουμανική ιστοριογραφία ακόμη από τις αρχές της. Η λεγόμενη Τρανσυλβανική Σχολή, την ίδια περίπου εποχή, έδωσε πολιτική διάσταση στο ζήτημα και υποστήριξε την αποκλειστική ρωμαϊκή καταγωγή χωρίς δακικά ή άλλα

⁶ Ο Δημοσθένης Ρούσσοσ παρέδιδε στο Πανεπιστήμιο Βουκουρεστίου το ακαδημαϊκό έτος 1919-1920 μάθημα «ελλήνο-ρουμανικής ιστοριογραφίας». Μέρος των σχετικών κειμένων του Ρούσσοσ δημοσιεύτηκαν στο Demostene Russo, *Studii istorice greco-române*, τομ. 1, Βουκουρέστι 1939, σσ. 19-191.

στοιχεία⁷. Το εθνικό όνομα των Ρουμάνων χρησιμοποιείται ως επιχείρημα για την καταγωγή τους.

Τη βασική ιδέα του πρώτου μέρους του έργου, την ιδέα δηλαδή για την καταγωγή των Ρουμάνων από τους «αποικισμούς των Ρωμαίων» ο συγγραφέας τη στηρίζει με αποσπάσματα της ρουμανικής *Ιστορίας της Βλαχίας* του συγγενή του Κωνσταντίνου Καντακουζηνού που γράφτηκε στις αρχές του δεκάτου ογδόου αιώνα⁸. Χρησιμοποιούνται επίσης και έργα νεότερων δυτικών συγγραφέων, κυρίως Γερμανών.

Επίσης, ο Καντακουζηνός αναπτύσσει την ιδέα της ενότητας του χώρου που κατοικείται από τους Ρουμάνους βόρεια του Δούναβη: «Η Ρουμάνια τζάρα ήτοι η Βλαχία ην η αυτή μετά του Αρδελίου και της Μολδαβίας· εκαλείτο δε Δακία και Γεθθία»⁹. Η ονομασία «Δακία» για τον ρουμανικό χώρο δεν ήταν καινούργια και πέρασε στους νεότερους ιστορικούς από τους αρχαίους και βυζαντινούς συγγραφείς. Συχνά, κατά τη λεγόμενη «φαναριωτική» περίοδο, διάφορα κείμενα αναφέρουν τους ηγεμόνες της Βλαχίας και της Μολδαβίας ως ηγέτες της «Δακίας».

Ο συγγραφέας αναφέρεται και στις τοπικές ονομασίες των κατοίκων των δύο ηγεμονιών («Μολδοβάνοι» και «Μουντιάνοι»), τις οποίες θεωρεί ότι είναι τοπικής χρήσης και ότι είναι μεταγενέστερες του αρχικού ονόματος τους, «Ρουμάνοι». Πρέπει να σημειωθεί ότι ο συγγραφέας χρησιμοποίησε τη ρουμανική μορφή των κυρίων ονομάτων (π.χ. «Μολδοβάνοι» αντί για «Μολδαβοί»), την οποία δεν άλλαξαν οι εκδότες.

Σε μια εποχή γλωσσικών αναζητήσεων στα πλαίσια της ελληνικής φιλολογίας παρατηρείται και η απόδοση ξένων εθνικών ονομάτων με μια μορφή

⁷ Για τις απόψεις της Τρανσυλβανικής Σχολής για το ζήτημα της καταγωγής των Ρουμάνων βλ. Keith Hitchins, *The Rumanian National Movement in Transylvania, 1780-1849*, Cambridge, Massachusetts 1969, σ. 84-94.

⁸ Η *Ιστορία της Ρουμανικής Χώρας* του στόλνικου Κωνσταντίνου Καντακουζηνού δημοσιεύτηκε από τον Mihail Gregorian: *Cronicari munteni*, Βουκουρέστι, 1961, σσ. 1-80. *Istoriia Țării Rumânești atribuită stolnicului Constantin Cantacuzino*, επιμέλεια Otilia Dragomir, Βουκουρέστι, 2006.

⁹ *Ιστορία της Βλαχίας*, σ. 2.

που να πλησιάζει περισσότερο την πρωτότυπή τους προφορά. Θεωρητικά αυτές τις ιδέες τις ανέπτυξε ο Δανιήλ Φιλιππίδης σε άλλο έργο που αναφερόταν στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες: *Ιστορία της Ρουμανίας* (Λειψία, 1818)¹⁰. Η χρήση ασυνήθιστων όρων για την ελληνική γλώσσα της εποχής όπως «Ρωμάνος», «Ρουμούνος» ή «Ρουμάνα Τζάρα (=Χώρα)» στην θέση των παλαιότερων εθνικών ονομάτων «Βλάχος» ή «Ουγγροβλάχος» ήταν και σε αυτή την περίπτωση μια επιλογή του συγγραφέως.

Η αρχαία ιστορία της Δακίας γίνεται μέρος της ιστορίας της Βλαχίας. Πρέπει να παρατηρηθεί ότι ο όρος «Βλαχία» που αποτελεί μέρος του τίτλου (και ίσως να οφείλεται στους εκδότες) εμφανίζεται σπάνια στο κείμενο. Ο Καντακουζηνός προτιμά την αντίστοιχη (και επίσημη) ρουμανική ονομασία της χώρας, η «Ρουμάνα Τζάρα».

Ο σημερινός πληθυσμός της Δακίας είχε την καταγωγή του στις ρωμαϊκές αποικίες του αυτοκράτορα Τραϊανού, τονίζει ο Μιχαήλ Καντακουζηνός. Την εξαφάνιση του εθνικού ονόματος των Δάκων την εξηγεί σε συνάρτηση προς τη μειονεκτική θέση των εναπομεινάντων ύστερα από τη ρωμαϊκή κατάκτηση: «αεί δε εκ των Ρωμαίων ήσαν πηδαλιούχοι και προστατεύοντες»¹¹.

Για τη ρουμανική γλώσσα, η *Ιστορία της Βλαχίας* αναφέρει ότι είναι «σύγκραμα μετά των Δάκων» και «κατάχρησις της Ρωμαϊκής διεφθαρμένης, σμίγουσα και φωνάς Ρωσικάς και Σλαβονικάς».

Σημαντικό μέρος του κεφαλαίου για την αρχαία ιστορία των Ρουμάνων καλύπτουν οι λόγιες εξηγήσεις σχετικά με το εθνικό όνομα των Ρουμάνων. Το όνομα «român» ή «rumân» που αποδίδεται από στο έργο ως «Ρωμάνος» ή «Ρουμούνος», έχει για τον συγγραφέα από μόνο του αποδεικτική αξία για τη ρωμαϊκή καταγωγή των Ρουμάνων.

¹⁰ Για τις απόψεις του Φιλιππίδη βλ. Mihai Țirău, *Έθνη και εθνικά ονόματα στην Ιστορία και το Γεωγραφικόν της Ρουμανίας του Δανιήλ Φιλιππίδη, Ο ελληνισμός ανάμεσα στην εποχή του Διαφωτισμού και στον εικοστό αιώνα, Πρακτικά του Γ' Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών (EENS), Βουκουρέστι, 2-4 Ιουνίου 2006, Τόμος Γ', Αθήνα, 2007, σσ. 117-129.*

¹¹ *Ιστορία της Βλαχίας*, σ. 3.

Ο Μιχαήλ Καντακουζηνός προσπαθεί να εξηγήσει και το εθνικό όνομα «Βλάχος» (Βλαχ ή Μπλάχ στο κείμενο) που χρησιμοποιήθηκε κατά τον Μεσαίωνα και τη νεότερη εποχή για τους Ρουμάνους (ποτέ όμως από τους ίδιους). «Οι Βλάχοι Ρουμάνους εαυτούς προσαγορεύουσιν, υπ' άλλων γενών Βλάχοι καλούμενοι» παρατηρεί ο συγγραφέας.

Ο ιστορικός παραθέτει τις διάφορες απόψεις σχετικά με την ετυμολογία του όρου, η οποία εξ άλλου παραμένει και σήμερα αμφιλεγόμενη. Το συμπέρασμα είναι όμως ότι πρόκειται για όνομα που χρησιμοποιήθηκε και για τους Ιταλούς και είναι συνώνυμο με τον όρο «Ρωμάνος»: «η ονομασία Βλαχ μεθερμηνεύεται Ιταλός ή Ρωμαίος»¹².

Στο τέταρτο κεφάλαιο του έργου ο Μιχαήλ Καντακουζηνός συνοψίζει τα συμπεράσματα των παρατηρήσεών του σχετικά με την αρχαία ιστορία. Η κεντρική ιδέα ήταν η ρωμαϊκή καταγωγή των Ρουμάνων, που θεωρούνται απόγονοι των αποίκων του Τραϊανού. Άλλο συμπέρασμα ήταν η κοινή καταγωγή και γλώσσα των Ρουμάνων της Βλαχίας, Μολδαβίας και Τρανσυλβανίας.

Το γεγονός «ότι οι Βλάχοι και Μολδοβάνοι κατάγονται παρά των Ρωμαίων»¹³ είχε διατυπωθεί σε πολλά συγγράμματα, και υπήρχε θέμα έντονων συζητήσεων στην ιστοριογραφία και ο Καντακουζηνός θεωρεί αναγκαίο να εκφράσει για το ελληνόγλωσσο κοινό τα δικά του σχετικά συμπεράσματα. Το ζήτημα της ρωμαϊκής καταγωγής ήταν μεγίστης σημασίας στη συγκρότηση του έργου του μπάνου Καντακουζηνού. Έτσι μπορεί να παρατηρηθεί ότι το θέμα που προαναφέραμε εκτείνεται σε 20 σελίδες, σε σύγκριση με τη «Χρονολογία των Αυθέντων», το άλλο μέρος ιστορικού χαρακτήρα του έργου, που καλύπτει τη χρονική περίοδο 1290-1774 σε μόνο 75 σελίδες, με πολύ περιληπτικές πληροφορίες.

¹² *Ιστορία της Βλαχίας*, σ. 24.

¹³ *Ιστορία της Βλαχίας*, σ. <III>.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ο Μιχαήλ Καντακουζηνός δεν προσπαθεί να προσδιορίζει γεωγραφικά της διάφορες περιοχές της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, τις οποίες θεωρεί συνολικά ως «τα μέρη της Τουρκίας». Αν και γράφει στην ελληνική γλώσσα, ο Καντακουζηνός χρησιμοποιεί το λεξιλόγιο των ρουμάνων λογίων της εποχής, αποδίδοντας σε κάθε περιοχή τα πιο πρόσφατα και όχι τα ιστορικά τους ονόματα, με προσδιοριστικό κριτήριο το κράτος στο οποίο ανήκαν οι περιοχές και όχι τον πληθυσμό τους. Εξηγείται έτσι το γεγονός ότι περιοχές με χριστιανικό πληθυσμό διαφορετικών γλωσσικών ομάδων χαρακτηρίζονται ως «Τουρκία». (Ο όρος πάντως, δεν χρησιμοποιείται ποτέ για της Παραδουνάβιες Ηγεμονίες). Ο Μιχαήλ Καντακουζηνός δεν αποδέχεται τις αρχαϊζουσες γεωγραφικές ονομασίες που θα μπορούσαν να έχουν και πολιτική χροιά, και αυτό ισχύει και για περιοχές κατοικημένες από Ρουμάνους, γράφοντας για «την Τρανσυλβανίαν, ήτοι Γερμανίαν»¹⁴. Οι εκδότες αναγκάζονται να εξηγήσουν σε κάποιο σημείο με υποσημείωση τη χρήση κάποιας γεωγραφικής ονομασίας, αναφέροντας ταυτόχρονα και τη ρουμανική καταγωγή του συγγραφέα της *Ιστορίας της Βλαχίας*.

Άλλο μέλημα του Μιχαήλ Καντακουζηνού στην Ιστορία της Βλαχίας είναι η διευκρίνηση του καθεστώτος αυτονομίας της χώρας. Έτσι, ο συγγραφέας τονίζει ότι, σε κάποια ιστορική στιγμή αποφασίστηκε η χώρα «να είναι εις την προτέκτζιαν του Τούρκου» και «να είναι η Βλαχία παντελεύθερος με τους νόμους της και με τα πριβιλέγια της».

Αυτή η ιδέα της αυτόνομης θέσης της Βλαχίας στα πλαίσια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αποτελεί σημαντικό στοιχείο του έργου του Καντακουζηνού.

Οι Έλληνες εμφανίζονται σε όλο το έργο ως «Γραικοί», ενώ ασφαλώς, για τον Μιχαήλ Καντακουζηνό το «Έλλην» ήταν συνώνυμο με τον αρχαίο

¹⁴ Ο.π., σ. 316.

Έλληνα και τον «ειδωλολάτρη». Μια φορά μόνο χρησιμοποιείται το επίθετο «ελληνικόν» για το ηγεμονικό σχολείο (Ακαδημία)¹⁵.

Σε μια εποχή που οι πρώτες ιδέες του εθνικισμού έκαναν την εμφάνισή τους στην νότιο-ανατολική Ευρώπη ο προσδιορισμός της εθνικής ταυτότητας άρχιζε με το ίδιο το εθνικό όνομα. Το ίδιο όνομα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί σε όλες τις γλώσσες και έπρεπε να αποφεύγονται εθνικά ονόματα ξένα ή ακατάλληλα. Είναι η περίπτωση του όρου «Βλάχος» ως συνηθισμένο εθνικό όνομα των Ρουμάνων στα ελληνικά κείμενα.

Η προτίμηση για τον όρο «Ρωμάνος» αντί του «Βλάχος» στα ελληνικά συγγράμματα παρατηρείται και σε άλλους λογίους της εποχής όπως ο Μιχαήλ Μπογιατζής, ο Δανιήλ Φιλιππίδης ή ο Ναούμ Ραμνιτσεάνου. Πέρα από μια απλή λεξική επιλογή πρόκειται για συνειδητή προσπάθεια επιβολής νέας ορολογίας στην ελληνική γλώσσα¹⁶.

Ένα «νέο» εθνικό όνομα μπορούσε να προσδιορίσει καλύτερα σύμφωνα με τους συγγραφείς της εποχής, την εθνική ταυτότητα αποφεύγοντας κάθε σύγχυση. Το φαινόμενο συντελείται επίσης την ίδια εποχή και στην περίπτωση του εθνικού ονόματος των Ελλήνων όπου το «Έλλην» αντικαθιστούσε σταδιακά το «Ρωμιός» ή το «Γραικός».

¹⁵ Ο.π., σ. 81.

¹⁶ Mihai Țițău, *Ethnic Names and National Identity in 18th Century Greek-Romanian Historiography, Greek-Romanian Relations. Interculturalism and National Identity*, edited by P. M. Kitromilides and Anna Tabaki, Αθήνα, 2004, σσ.167-177.